

Internationella solidariteten som bäst

Text & foto • Juan Velásquez

En kväll i februari 2010 under min första fältresa till Havanna var jag på en musikafton anordnad av Författarförbundets tidskrift Caiman Barbudo. På musikförlaget EGREMs innergård fick vi lyssna på Raul Vásques och hans hitlåt Caracas 2009. Den komponerade han som musiklärare i Caracas fattigkvarter, inspirerad av Venezuelas revolution.

Fyra månader senare fick jag i Caracas se hur kubaner deltog. Det var i Droz Blanco, en 50 år gammal illegal bosättning som 2005 blev en av de första att tillerkännas kollektiv äganderätt till marken enligt nya jordreformslagen. Det var främst kvinnorna som byggt upp den, i början med kartong och plåt, med åren ersatt av tegel och betong.

Ovan, Alicia, en av pionjärerna i Droz Blanco, hälsovårdsaktivist.

Till höger, familjeläkarmottagningen i Bucaral, ett av fattigområdena i överklasstadsdelen Chacao, se nästa sida

Alicia vet vad hon talar om

Alicia, en av pionjärerna, var nu med i den lokala hälsobrigaden. Hon förklarade att hälsovården varit fullständig privatiserad och den fattiga majoriteten i praktiken utestängd. Nu hade samarbetet med Kuba bidragit till att föra in ett förebyggande hälsovårdssystem med familjeläkarmottagningar. Frivilliga ingår i lokala hälsobrigader som följer upp vilka grannar som lider av högt blodtryck eller diabetes, eller är i riskzonen för bröst- eller prostatacancer, eller så. De får lära sig om hälsorisker och att förebygga dem, medverka i behandling och hjälpa folk till sina hälsokontroller.

Djupt in i kvarteren

För att kunna bistå familjeläkaren har Alicia också deltagit i kurser i programmet Barrio Adentro – Inom kvarteren - som det nya familjeläkarsystemet kallas. Med den nya grundlag som antogs 1999 skulle tillgången till hälsovård demokratiseras. Men bara några veckor senare orsakade häftiga regn ett jättejordskred i staden Vargas. Det kostade över 30.000 människoliv. Ändå vägrade landets hälsopersonal att ställa upp i de fattiga kåkstäderna. Då skickade Kuba 454 läkare djupt in – Barrio Adentro - i de värst drabbade kvarteren. Det blev sedan namnet på det nya hälsovårdssystem som började byggas upp med kubanskt bistånd. Medan venezolanska ungdomar får läkarutbildning på Kuba tjänstgör över tio tusen kubanska läkare i fattigkvarteren runt om i landet. De får som regel bo i de kvarter där de tjänstgör, för att lära ut förebyggande vård och finnas till hands för akutvård samt handleda läkarstudenter.

forts sid 22

forts från sid 21

Inte ofarligt att vara läkare från Kuba

Senare under maj kom jag till Chacao, Venezuelas rikaste kommun. Den styrs av den borgerliga opposition som försökte störta president Chavez under kuppen i april 2002. Men i Chacao finns också motsatsen, La Cruz, som tillsammans med nio andra bildar ett nätverk av fattiga bostättningar med lågavlönade arbetare. Här finns invandrare från grannländer eller från landsbygd och småstäder. De trängs i ohälsosamma bostäder intill byggboomens väldiga köpcentra, bland bilavgaser, buller och illaluktande fuktskador. Men invånarna i La Cruz och Bucaral hade kämpat sig till var sin familjeläkarmottagning - Barrio Adentro.

Att bygga upp socialistiska kommuner

I det arbete som nu pågår för att bygga upp socialistiska kommuner organiserar folk sig i kommundelsråd och kampgrupper som kallas Sala de Batalla, där de folkliga krafterna kan sköta sin självförvaltning. Där möts tomträttskommitté, hemvärn, handlarkollektiv, mc-taxister, lokalradio och ett bostadskollektiv som med statliga bidrag bygger bostäder för 600 familjer. De ansökte om att få Barrio Adentro, Steg 2, innebärande en allsidig vårdcentral till Chacao. Under våren 2011 färdigställde de lokaler för en vårdcentral med 10 specialisläkare i centrala Chacao. I början av juni 2011 trängde sig en högergrupp in och försökte våldföra sig på de kubanska läkarna. Men de lokala kampgrupperna ryckte in och kastade ut dem innan nationalgardet kunde ta kontroll över situationen.

Miljonprogram för bostäder

Under sommaren 2011 var jag åter i Venezuela. Då inleddes den Stora Bostadsmissionen - Gran Mision Vivienda - som ska bygga 3 miljoner bostäder på 8 år för att avhjälpa landets enorma bostadsbrist. Alla som saknar en människovärdig bostad kan anmäla sig. Bostadsmissionen gör sedan hembesök för att dra in alla i arbetet och förebygga fastighetsspekulation.

Under kartläggningen i Bucaral upptäcktes att många trångbodda drabbats av stroke och cancer och många barn och vuxna med funktionsnedsättningar. De vårdades av ålderstigna mödrar eller fruar. Också här utmärkte sig de kubanska läkarna som de första att gripa in och rapportera om den svåra situation som dessa levat i under decennier av diskriminering och osynliggörande. Kubanernas arbete påskyndar registrering och erkännande av deras medborgerliga rättigheter enligt lagen från 2006 om personer med funktionsnedsättning.

Med inslag av glädje, sorg och kamp samt olika prövningar pågår ett allt tätare solidaritetsarbete mellan Venezuela och Kuba. Det är mönsterbildande i en samtid där vi behöver exempel på internationell solidaritet, utifrån folkens behov och begäran, som motvikt till nyliberalism och högerextremistisk nationalism.

Juan Velasquez är Fil.dr i Kulturgeografi och arbetar som forskarassistent vid Stockholms universitet med en undersökning om "En feministisk hållbar utveckling" i Caracas, Havanna, Cochabamba och Medellín.

